Број 284 У Новом Саду, у недељу 21. децембра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Пред избор скопског митрополита

— Од нашег нарочитог извештача. —

Цариград, 14. дец.

Митрополит скопски, Фирмилијан сарањен је свечано у Скопској цркви Св. Спаса. Сахрана му је била тако величанствена, да се слична не памти у Скопљу. Тамо се слегла цела скопска епархија и многи други Срби из Старе Србије и Мађедоније, и из краљевине, да ожале и испрате упокојеног архипастира.

За администратора епархије, постављен је од стране патријаршије Србин архимандтит Сава Протић, човек родом из исте епархије, раније велики иконом и намесник тетовски. Тиме је одмах, првог дана после смрти Фирмилијанове, сретно решено и питање о администровању ове епархије Србином, питање, које је ранијих година задавало много муке и труда.

Прва фаза овог питања, успешно је, дакле, решена у корист неоспорних права српског народа, но то је само прва фаза, која претходи другој, завршној — избору митрополита Србина за митрополита скопског.

Сад се то питање решава у Цариграду, и ми стојимо пред избором, који ће се извршити у синоду, васељенске патријаршије, можда већ ових дана у уторак 16 ов. мес. или у четвртак 18 ов. мес. Тако бар уверавају људи, који стоје близу патријаршије. Може се рећи, да ће се избор свршити у духу већ једном изјављених, и на надлежном месту, признатих права српског народа, а друкчије и не може бити. Но поред свега тога, има знакова, који казују, да би се са извесне, Србима непријатељске, стране желело, да се, ако се може, то право српског народа изигра, да се за митрополита постави Грк, који „зна словенски, а ако се у томе не би успело, да се за митрополита избере Србин, но не онај кога жели епархија, већ сасвим други.

Прерано је писати и говорити о свима тим смицалицама тим пре, што су сви изгледи да оне неће успети. У осталом кад се избор сврши, моћиће о томе бити речи. Једино треба истаћи то, да грчки шовинисти још неће да увиде, да у скопској епархији нема Грка, и да на њу имају неоспорног права само Срби, као и то, да Бугари, и ако са свим закулисним путем, хоће да сметају Србима, у њиховим оправданим тежњама, у овом питању. Жалосно, али истинито, као што је и жалостан факт, да убиства најугледнијих Срба у Мађедонији, од бугарског ножа и куршума ни сад не престају. Ових дана су убили Србина, Спиру Џалибазовића, књижара у Прилепу, а то је већ шеста жртва, у току последња два месеца. Може ли бити братства, споразума и заједничког рада, Срба и Бугара, кад извесни Бугари тако поступају према Србима и српским питањима. Зар они међу њима који проповедају слогу, немају моћи да то спрече?!

Интересно је држање ов. грчке штампе. Она помиње српске кандидате: архимандрита **Саву Протића**, администратора епархије скопске, јерођакона **Севастијана Дебељковића**, родом са Косова, свршио с одликом богословију на Халки одличан и спреман калуђер, архимандрита хиландарског **Вићентија** и патријаршиског синђела Мирона.

Сви поменути кандидати су Срби и спремни људи, а грчки листови и ако има и грчких кандидата (Апостал, директор богословије на Халки), њих и не помињу. Да ово није тактика за — **препад!**

Патријаршиски орган **Константинополис**“ *казује, да је на Фанару „почето* споразумевање о подесном попуњавању скопске епархије, у којој **важни интерес црквени и народносни** (чији?) налажу да се за митрополита постави клирик, с **осведоченим осећајима оданости према Великој Цркви** При избору истога захтева се предострожност, те смо уверени да ће патријарх и синод, без **сваког спољашњег утицаја**, побринути се, да се изабере онај, који притежава све особине, које обећавају да се **потпуно постигну наде Велике Цркве**“. У идућем броју доноси исти лист ову белешку: „Још није постигнут споразум међу надлежнима односно попуњавања обудовљене скопске епархије. За наследника износи се **Србин по народности г. Севастијан**, који је пре неколико година свршио богословију на Халки“.

Лист „Тахидромос“ пак јавља, да је у патријаршији држана редовна седница, на којој се највише претресало горње питање. „Међу истакнутим кандидатима, — вели, — живо је потпомогнут заступник блаженопочившег митрополита скопског Фирмилијана, пречасни **архимандрит г. Сава**. Св. Синод одложио је претрес овог питања за идућу седницу“.

Док неки грчки листови тако пишу, дотле други, а по њима и турски листови, замерају те једном те другом кандидату што не знају добро грчки, што нису свршили потребне школе (мисле богословију ни Халки) као да су сви грчки титрополити — доктори богословља!

Турски се кругови за сада држе исправно. И валија косовски и Химеси паша поднели су рапорат Порти, да је право и потребно да наследник Фирмилијанов буде — Србин.

О даљем развоју овог питања известићу вас, међу тим, надам се, да ћу у првом писму моћи већ говорити о — свршеном избору.

Срдан.

Карловци, 19. децембра.

Извештај народно-црквених ревизора. Много је било, јер је било 5 извештаја, а у њима је било много говора о неправилности патријарха Георгија. Вредно би било изнети на јавност све те извештаје, а ми ћемо напоменути, да је било спомена о интеркаларним рачунима, код којих се и опет неправилност догодила на рачун патријарха Георгија, да је нестало неке две краве из интеркалара бачког, да је ада ковиљска премеравана на рачун народних фондова, и ако од те аде има хасне само патријарх Георгије, а не народни фондови. Свакако ће бити и опет прилике,

---

ПОЛИСТАК.

ВЕРЕЊЕ ПОМПЕЈА ИВАНИЋА.

— Г. Григ. —

У време, када се догађало ово што причамо, био је Помпеј Иванић чиновник у окружној управи. Имао је тада четирдесет и неколико година. Колико — то није знао ни сам Помпеј Иванић, јер је већ давно престао да памти године. У осталом, годину више или мање, шта то чини? Свакако је сигурно, да је имао бар четирдесет и пет. Но покрај те часне старости осећао се Помпеј Иванић још са свим млад и изгледао је врло свеж и крепак. Никада није боловао, увек је добро јео и увек је био дивота расположен.

Помпеј је до сад био неожењен, макар што се свога века најмање шест пута озбиљно заљубљивао. Али му је увек нешто сметало да се ожени: час сиротиња, час његова урођена скромност, а најпосле и године. Помпеј се већ почео да навикава на помисао, да ће остати нежењен, престао је да мисли на женске и сањао је још једино о свом усамљеном, али топлом гнезду, кад ал на једанпут, на своје сопствено изненађење, заљуби се и по седми и последњи пут у неку младу девојку, која се звала Пинова.

А то је овако било:

Међу друговима Помпејевим био је и неки званичник, именом Пинов, с којим је живео пријатељски, шта више са свим својски. Пинов беше узор чиновника: сваки дан је ишао тачно у звање, и исто је тако сваки дан тачно патио од болова у јетри и од подагре. Но при свем том би по свој прилици могао још дуго живети, да није једнога дана назебао и легао у постељу. Од чега је боловао — то сам Бог зна. Лежао је тако недељу дана, па је умро оставивши за собом удовицу и једну ћерку од осамнаест година. Тужне мисли обузеше Помпеја Иванића, када је ишао за сандуком свога друга, а када је стао пред свежу хумку на гробљу, грунуше му и сузе. Но он није толико оплакивао покојника (»што да га оплакујемо? њему је сада добро!«), колико своју рођену судбину.

»Ето« — премишљаше он — »Пинова испратише жена и кћи до гроба, а ко ће за мојим сандуком ићи, када ја очи склопим? Ко ће над мојим гробом сузу пролити?« Код ових мисли, обузе Помпеја Иванића таква туга за самим собом, да није био у стању задржати сузе.

Смрт Пинова приближила је Помпеја покојниковој породици. Почео је, да их често обилази; испрва у намери да ублажи тугу несретне удовице и јадног сирочета. Али временом поче све више да им нагиње; када их нелико дана није видео, не осећаше се потаман. Осим Помпеја Иванића није им готово нико одлазио; а њихове везе са спољашњим светом подржавао је готово једино он: он је за њих пазаривао, он дизао на благајници удовичку мировину, он им причао најновије градске сплетке — у кратко, они се временом на њега тако свикоше, да не могаху бити без њега.

Једнога дана, када се са удовицом свога друга о свачему забављао, дође случајно реч о тому, како њена кћи, Јелена Сергијева, није више дете, него одрасло и уз то врло красно и мило девојче. Ова напомена испрва зачуди Помпеја Иванића, понајвише с тога, што није могао да поња, како све то њему још раније није пало у очи. Од тога дана са свим се друкчије понашао према девојци. Пре ју није узимао на ум, није готово никада разговарао с њом и обраћао је сву своју пажњу на матер. Сада поче да је више пази, да се с њом чешће забавља и не потраја дуго, а он се смртно, неодољиво заљуби у њу. А ко се и не би заљубио у то витко, весело створење, набрекло од здравља и младости?

Није било дана, да им Помпеј не дође, али је сада поред пазара и новости доносио врло често мале поклоне Јелени Сергајевној: албум са разгледницима, какву књигу или друге какве ситнице.

Осећао је, да је сада тек познао праву, врелу љубав; до сад ју у истини није познавао. То што је сада осећао, није ни у чему наличило на оно, што је дотле доживео; ово сад беше са свим друкчији, нов осећај. Сада гледаше пунонадежно и поуздано у будућност јер му изгледаше, да ништа није у стању порушити његову блиску срећу. Хоће-ли Јелена Сергијевна пристати да пође за њега? — Чудно питање! Он је, прво, чиновник са добром платом и

да се пронађу неке пригодице патријарха Георгија.

* * *

Прорачун манастирски. Прорачун манастирски је установљен. Према прорачуну, који су манастири саставили, износи чист приход око 31.000 К, према предлогу књиговодства око 144.000 К, а према одлуци сабор. одбора око 160.000 К.

* * *

Прорачун о управним трошковима и фондовима и фундацијама. Приход према предлогу књиговодства износи по том прорачуну 1.416.564 К 69 п., а расход 1,068.706 К 87 п., чисти приход доноси 347.857 К 82 п. Према одлуци сабор ског одбора биће тај прорачун нешто још повољнији.

Будимпешта, 19. децембра.

Данашњи дан, католичка нова година, био је испуњен политичким честиткама, поздравима и отпоздравима. Министар председник, којем су отишли до 50 чланова владине странке да га поздраве, одговорио је врло дугим говором, у коме управо само грдо непомирљиву опозицију и наглашује, како се мора стати на пут, да велика мањина може да кочи рад огромне већине. — Фрању Кошута поздравило је до 20 посланика Кошутове странке. У свом говору је нагласио, како Кошутова странка није положила оружје, но само није хтела опструкцијом да доведе до судбаносних заплета. — И Апоњија су поздравили његови. Апоњи је изнео, како је већ доласком данашње владе, дошло између њега и ње до озбиљних разлика у мишљењу, те се видело у напред, да он и његови начелни пријатељи неће моћи остати у владиној странци.

Остаје ми још да вам изнесем, како је пропратио Ловаси свој говор, кад је поднео познату интерпелацију о избору темишварског владике. Рекао је како овог пута хоће да буде врло кратак. Упозорује само да у крилу угарско православне цркве влада врло јадно стање. Између српског народа и његовог патријарха нема потребне хармоније, која би била потребна, како по верски тако и по друштвени живот. За сад неће да износи, шта је изазвало то стање, но задржава себи право, кад се политичке прилике буду променуле и кад ово питање буде по угарско опште добро привукло на себе већу пажњу, да о њему онда проговори. За сад само указује на то, како би добро било, кад би влада мало више старања обратила на то стање, проучила га боље и бар уклонила узроке који су то стање изазвали. Добро би било, кад би влада у том питању указала српском народу мало више добре воље, јер у противном случају може наступити, да ће се у души српскога народа пољуљати поверење и привржености према угарској држави и њеној влади. За сад неће улазити дубље у ово питање, већ износи само један стварен случај, који такође јасно показује, да незадовољство српског народа према свом патријарху, има доиста оправдана основа и разлога. Говори за тим о избору темишварског владике. Неће да разлаже каквим је утицајима патријарх придобио синод, да бира његовог патријарховог рођака, но истиче само напотизам, који влада, и којим ће патријарх овладати синодом, да ће овај постати породични савет патријархов. Тражи дакле од министра председника, да се ово неприродно стање уклони и да се српски народ умири. За тим износи своју интерпелацију, коју сте већ донели.

Политичке маске
бившег бана Хедерварија.

Поводом двадесетгодишњег му јубилеума, као поука за будући политички рад у Тројеници.

VI.

Поред оваког стања не може се рећи, да су Хрвати стекли што год стварног, корисног под баном Хедерваријем — него су заједно са Србима доспели у најстрашније ропство окрутног апсолутизма и тероризма бирократије.

Бирократија је постала гора него под Бахом, а политичке и грађанске слободе су збрисане и Тројеница вргнута с напретком за једно столеће унатраг.

И културно и економско стање је у Тројеници одвећ бедно, а које је морало настати као пошљедица јадног политичког и друштвеног стања.

Поред тог се не троше дохотци Тројенице — праведно на потребе те земље.

Инвестицијоне закладе су доспеле под Куеном у грозно стање. О земаљској архиви не треба ни говорити.

И за чудо хрватска опозиција је ћутала о том у последњим саборима.

Ал да, морала је, јер би је са свим нестало из сабора као и српске

Једном речи, Тројеница је под Куеном престала бити више уставна или правна држава!

Није чудо што је неки немачки лист ове године за управу у Тројеници рекао: Der Korruption und Willkürherschaft schrankenloss ausgeliefert aus Kroatien-Slavonien.

Још горе је рекао засебно за управне и судске чиновнике. За штампу рече: „Штампа зависи од ћуди банове.

„Die Zeit“ у бр. 237. о. г. назива Тројеницу: „Пашалуком“ бановим. — Што се из те земље селе у Америку — није чудо.

Узроци, што се Хрвати побунили — основани су дакле и на њиховим великохрватским тежњама и вештачким агитацијама па и инспирацијама са стране владе, али и на дубљем узроку т. ј. безпримерној потчињености и безправљу грађана у земљи. Ту неправду бар осећа и посве опажа прост сељак и радник, а буне нема без сељака и обична радника, јер се господа јаче уклањају од опасности за живот и слободу.

Невоља је највећи агитатор и у Тројеници. Нису мађарски натписи, заставе, језик мађарски и чиновници мађарски на жељезници — **једини** изазивачи немира у Тројеници, а успостављање тих знакова од власти је баш да изазову **већа** незадовољства, те је то: сипање зејтина у ватру!

Бан Куен је био само препреден „информатор“ — час мађарских меродавних кругова, час круне и аустријских силника, те је криво сваљивао сву кривицу покрета хрватског једино на проту-држане тежње агитатора хрватске опозиције и нацијоналну мржњу Хрвата на мађарски народ.

А Хрватима се опет преко званичних стеклиша и њихових савезника представљало — да је начин владања у Тројеници жеља и наређење мађарског народа, да су тобоже оне апсолутистичке мере и неправде — истоветне са мађарским народом, верни тип мађарске државе и тежња мађарских.

Овим се начином бунио прост хрватски народ против мађарског народа, а оним мађарски меродавни кругови против Хрвата.

Међутим, ни један народ не мрзи у истини други народ. — Мржњу сије интелигенција народа, јер прост народ не води политику, не чита новине, него његове грађанске невоље једино се примају његова срца, па се срдба ради тога мора да излије, — а излије се и на други народ, кад га на то наведу несавесне народне вође.

Дакле и опет: свађа је била живот владе бившег бана. Простом сељаку је у Тројеници тешко и врло тешко, он то

угледан код својих предпостављених. Друго: има и лепе уштеде, а скоро ће добити и мировину. Треће: он је човек благ и скроман, а када некога воле, даће за њега и живот свој. Није до душе одвећ млад, али то су глупости. Оних сувишних петнаест година не значе ништа, јер он се, хвала Богу, осећа савршено млад и могао би многог младића заденути за појас. А осим тога, удовица Пинова увек је тако пријатва и љубазна, тако пажљива; назива га увек својим пријатељем и неће му, о том беше уверен, ускратити свог материнског благослова. Што се пак Јелене Сергијевне тиче, о том не вреди трошити речи. Треба само погледати, како се увек радује, кад он дође, како му радосно јури у сусрет — нема дакле сумње да му је наклоњена. Само једну реч да рекне па ће сигурно радосно пристати да му буде жена... Његова жена!... Кад на то помисли, закуца му срце и застајему дах. О, Боже, како ће да воли и да мази своју млалу женицу! Доиста, његова срећа приближила се са свим и још само једно фали, па да ју уграби, а то је: да се изјасни Јелени и њеној матери. Увек, када на то помисли, обузима га неки непријатан осећај неодлучности, кукавичлука! Ужасан осећај! Колико је пута у животу патио од тога, колико се пута заверавао, да ће бити одлучан и — заман! Сваки пут када му дође, да са Јеленом или са њеном или са њеном матером проговори о својој љубави, почне нешто да га стеже: мисли му замрсе, грло стегне, па не може ни словца да изусти. Тако пролази дан за даном, седмица за седмицом, месец за месецом и Помпеј Иванић не може да се одважи, да изјави своју љубав...

Настала дивна јесен, Једног лепог дана, (беше баш празник), сећаше Помпеј Иванић са удовицом у њеној башти, а Јелена беше нешто у соби забављена. Помпеј Иванић одважи се тешком муком, да употреби ову згодну прилику, да се једва једном споразуме с матером.

»Поштована и драга Ана Павлова, ја већ одавна намеравам, да се с вами поразговорим о једној ствари, која је за мене врло важна и која...«

Помпеј мало запе.

»И од које управо зависи мој живот. Ја сам још нежењен... Али какав ми је то живот? Просто вегетирање и ништа више... И тако ми дође мисао, да оснујем себи своју рођену домају...«

»Боме је већ и крајње време, Помпеју Иванићу...« прекиде га удовица — »и ја сам већ о том премишљала, како сте усамљени.«

»Па то је баш оно, Ана Павловна«, — настави Помпеј Иванић мало слободније, јер га је саучешће удовичино охрабрило. — »И ја сам већ о том премишљао, али ми се никад не даде прилика... Разуме се, да су ме разне женске занимале, али то све још није било оно право... Али сада, Ана Павловна, као да ме нешто гони... морам да вам изручим своје срце, да вам отворено признам...«

»Али Помпеју Иванићу«, одговори удовици, »Ви сте толико учинили за нас, да ја...

»О, то нетреба да спомињете!« — прекиде је Помпеј Иванић и маши се џепне мараме у побочном џепу свог дугачког горњег капута. — »Ви знате, Ана Павловна... ја бих вас... молио. — Запитајте Јелену Сергијевну...«

»Да питам Јелену...«

»Да, да ли и она пристаје...«

Удовица се диже и погледа Помпеја Иванића разгорачено.

И Помпеј Иванић устаде. Лице му беше зажарено и крупне капље зноја стојаше му на челу. Дисаше испрекидано и тешко.

»Помпеју Иванићу!« одговори удовица нагло. »Шта ће нам Јеленин пристанак? Валда сам ја мати, а она кћи... Помпеју Иванићу... и ја вас већ одавно високо ценим... у кратко... ја пристајем и надам се, да ћемо бити сретни«.

После тих речи пружи му руку и викне: »Лено — Јелена!«

И Јелена као да је из земље изникла, створи се пред Помпејем Иванићем, који је, сав блед, нешто неразумљиво мрљао.

»Леночка!« кликну јој мати. — »Честитај ми. Помпеј Иванић испросио ме је...«

Младо девојче паде радосно Помпеју око врата и он од њених топлих и свесрдних пољубаца, не могаде ни до речи доћи.

Месец дана касније одведе Помпеј Иванић удовицу колешког секретара Пинова пред олтар...

Превео: **Хећим Салко.**

осећа и не уме да потпуно протумачи узрок томе.

Хрватска интелигенција њему то — по жељи бивше банове владе — **криво** тумачила, па чак кад је хтела представила је, да је кривац томе **једини српски народ; а кад је хтела онда је незадовољство управила против Угарске.**

За то се бунили Хрвати и хрватски сељаци **а Срби не.**

И при негдашњим побунама су српски сељаци само **обманути** од хрватских агитатора.

Српска интелигенција опозициона не може да иде руку под руку са хрватским опозицијоналцима, јер Хрвати не иду **искрено** за **грађанском** слободом, него иду за хрватском **превлашћу** и то искључује потребну политичку слободу **других** народа.

Нису дакле узрок неспоразуму Срба и Хрвата: септембарски дани, него узрок је **дубљи** и тај су **тежње хрватске опорбе**, од оне промене програма — а те су тежње: **затирање Српства свугде и на сваки начин**, па је **ово** управо, те вештачком агитацијом званичне и незваничне хрватске интелигенције — **проузроковало** септембарске дане.

Је ли могао когод правичан и озбиљан тражити од Срба данас да буду **посве солидарни** са Хрватима у оним догађајима, да се с њима раме уз раме боре против оружане силе, коју је довео бан, да гину, а после опет да гину од браће Хрвата, или да обоје у борби међусобној свршавају? Хрвати осећају се потиштенима од Мађара, а хтели би да своју неку слободу извојште — **потиштавајући Србе**, па шта онда може интересовати та борба Србе?

У осталом, хрватске странке нису тражиле споразума и потпоре **после** септембарских догађаја са Србима, него су тражили са Словенцима и још горе, Немцима.

Зар Немац боље жели Словену од Србина?

Та немачка царевина потискује Аустрију на исток, да би задобила немачке крајеве у Аустрији, а Аустрија протежира Хрвате, да задобије тобоже исток и — **ослаби Мађаре друге господаре у монархији.**

И сад да ту буду Срби — слуге слугê: „Drang-a uach Osteu-a“, против Српства у окупираним крајевима, које је и онако од аустријске и хрватске управе доста претрпило?!

Би-ли Хрвати хтели помоћи Србима против — Хрвата?

Истина бог, Хрвати су имали отићи краљу за интервенцију и да они тим нису директно тражили интервенцију аустријског министра председника, али свакојако је сумњиво то знак свезе са **аустријским Немцима** — јер су могли краља потражити и у **Пешти или затражити аудијенцију код кабинетске канцеларије.**

Признајемо, да су велике неправде у Тројединици. — Те тиште и нас Србе, **више него Хрвате** како је изложено. — Ми са свију страна искрено осуђујемо те неправде.

Али Хрвати и нарочито опозиција њихова су такође криви том злу, прво што су наишли на лепак бившем бану са илузијом о великој Хрватској, коју да ће створити Аустрија утеловљењем Босне и Херцеговине Хрватској краљевини, а друго што су напали на живот и имање Срба — као да су им Срби црни душмани.

Чудити се мора човек неозбиљности тежња великохрватских.

Зар је бан Куен, зар је Аустрија сама кадра створити Хрватима велику државу на Балкану? **Зар ту нема и других чинилаца?**

И за што да би Немци баш Хрвате сматрали за најзгоднији народ за окупацију Балкана?

Ако мисле Хрвати за то, што би им више веровали Немци, него Србима или што би били сродници балканским народима, онда је то несмисао — **јер највише вере може имати Немац у Немцу самом и на Балкану не зна онај народ, који би да привуку себи Хрвати — за Хрвате!**

Где су огромне војске српских владара бојеве биле, где се без престанка орила пушка српских устаника и заточника слободе, где су **мученици за слободу Српства и човештва издисали на коцу**, где је ћеле-кула Синђелићевих **јунака**, природна му већа на свету апотеоза јунаштва и узвишеног идеалног пожртвовања, где су толики споменици српски, где се зборови српски и пазе драгоцени и чисто народни **обичаји српски** где српски гуслар пева јединствено српске народне песме најсроднији је народ српски.

Нису народи на Балкану заборавили ни српске две државе, Србију и Црну Гору, које су и у последњем рату с Турском а и пре бранили те народе од ропства.

И за што да није онда заслужио српски народ, **борац слободе**, — слободу и самосталност на Балкану?

Народ пак који није никад ушао у борбу за свој опстанак на једном земљишту не може тражити, да има државу. Он је мора сам створити.

Да **Немци** створе Хрватима — велику Хрватску државу и то у Босни и Херцеговини а где није ни један хрватски борац крв пролио за ослобођање те земље од Турчина, — а неће је ни иначе пролити, то је не само невероватно него и смешно.

Чудновато је и рекламовање Хрвата Босне а Херцеговине за себе — на основу негдашњег владања мађарских краљева у Босни. Зар је онда основа томе — хрв. државно право а не — угарско?!

Хрвати дакле увек само помоћу туђег народа — траже за себе те српске покрајине.

Сами Хрвати су пак слабн за икакво важније дело за стварање те државе, јер они немају ништа самосталног у Тројединици.

Војска је заједничка, а и финансије земље нису им у рукама ни у смислу нагоде, а још мање, што је нагода мртво слово на хартији. — „Сопственом снагом мора народ створити себи опстанак и дрву.“ (Коло — културна хисторија.)

У самој Хрватској су Хрвати, како и сами представљају — у манифесту посланика далматинских — робови, а роб не **избавља другог из ропства, не осваја** земље и градове.

Култура је пак **свеопћа** и не може се рачунати, да би нека **специфична** хрватска култура створила државу хрватску на Балкану.

Догађаји досад треба да пруже **корист** Хрватима; **да их освесте и отрезне од заноса мегаломаније, па да виде, да прво морају извојевати и учврстити законитим начином општу грађанску слободу у Тројединици; и то у потпуној слози са Србима, па да ту буде добро сваком, а да пусте да балкански народи раде како је њима најбоље.**

Хтети велико, а изгубити и оно мало — значи пропасти.

Политички преглед.

Буна међу Туркменима. На северној граници персијске царевине живе Туркмени, који се побунише против Персије, бајаги због неких верских разлога. Међу тим, кад се узме у обзир, да Енглези бургијају у Јапану, Кини и Кореји; да су послали тибетском верском поглавици Далај Лами посланство, да га придобију за себе и своју политику, изгледа, да су они баш ти мајстори, што дижу устанак, јер треба Русију запалити дуж целе јој сибирске границе, да не може ни ока отворити, ако би дошло до заплета, па можда и рата с Јапаном, који ће Енглеска свим својим силама помоћи — да извуче своју корист (као и увек до сада).

Турска и реформе за Мађедонију и Стару Србију. Поред талијанског ђенерала као команданта жандармерије, именован је и грађански гувернер, аустријски дворски саветник Милер, који ће се ових дана већ увести у звање и о Божићу већ заузимати своје место у Скопљу. Њему је додељен конзуларни чиновник гроф Драшковић. — Из тих крајева стижу све црне и горе вести: српске цркве а школе се пале и руше, голорука раја не може да се брани против добро наоружаних Арнаута. У Таглици (срезу једном на црногорској граници), дошло је до крвавог сукоба, међу Србима и Арнаутима, да је Црна Гора морала дипломатским путем енергично пријавити Порти, и тражити, да се таки испади сузбију. Турска је и сувише слаба, да таке прекршаје сузбија.

Размештање артиљерије по Далмацији. Јављају из Дубровника, да је тамо ових дана одаслан један велики одред артиљерије и размештен у дубровачој луци Гружу. Тај је чин прилично чудан, јер је дошао изненада и свако се пита, шта то треба да значи.

Са далеког истока. Из Токија јављају, да се Јапан спремио и потпуно чека на сваку могућност. Русија међу тим живо ради у Кореји и Манџурији. Из Сеула јављају да тамошњи руски конзул одлучно утиче на кореанску владу, да прода Русији пристаниште Месампу, које би Русија да учини станицом своје убојне флоте. Берлински „Тагблат“ има из Петрограда брзојав, како је јуче одржан у Петрограду министарски савет под председништром царевим. Цар је одлучно заузео становиште, да се одржи мир.

Нови Сад, 20. децембра.

Саборски одбор и Текелијин фонд. Како смо извештени, саборски одбор је у данашњој својој седници (од суботе) узео у претрес отпис угарског министра-председника, који захтева да се на основу поновне краљевске одлуке једна трећина камата Текелијиног фонда упућује четворици епископа.

Чланови сабор. одбора изјавише, да они неће моћи да буду саучесници у једном незаконитом послу. Значи неће моћи да упуте оне камате на исплату, јер би одговорност за то пала и на њих. Наше автономне уредбе не познају резолуције. Ако се хоће да мења сврха Текелијиног фонда, то може бити онда, ако то сабор усвоји а краљ потврди.

Пошто је саборски одбор овако учинио, он ће наићи за цело на одобравање и помоћ свију српских родољуба и пријатеља автономије. После каје, сад ово тражише. А шта би тек после дошло?! Сила може узети све — ал ако народ не пристане, повратиће то. Изгубљено је само оно, што се узме с пристанком народа.

За сад оволико!

Како се брани право и достојанство?

Деда Лаза врло ретко говори с ким у читаоници. Јуче је изненада пришао нашем великом столу и почео да прича.

...У моме селу био чудан кнез. Уобразио себи да је њему све слободно. А био је чудан и општински судац — киш биров »Паја Осмица«. Не знам зашто су га прозвали »Паја Омица«, али је свакојако био — мала карта.

Једном био кнез »добре воље« или »рђаве воље«, ко ће га знати, тек он ћуши дете Паје Осмице, а при том рече Паји: — Ја ћу теби море већ показати.

Паја Осмица успламтео, па само виче: — И ја ћу показати како се брани право и достојанство! Хоћу на суд!

Сви одобравају Паји Осмици, а кад дође дан суђења, оде их пуно да виде шта ће бити. »Паја Осмица« испричао судији, шта му је рекао кнез кад му је ударио дете, па онда рече: — Зар он мени да каже: — Ја ћу теби море већ показати?! Мени то?! Сматрам за увреду и молим да се казни.

— Да се казни што вам је ударио дете? — пита судија.

— Не говорим ја о том! — жести се »Паја Осмица«. Него је он мени говорио непристојне речи, кад ми је ударио дете.

— И ти не тражиш друго? — пита га судија.

— Не тражим!

Судија је видео с ким има посла, па га је некако уклонио, а после се дуго причало по селу: како је Паја Осмица бранио своје право и своје достојанство?

— А куд ви то шибате деда Лазо? — питамо га, а градимо се, као да не разумемо.

— И још ме питате? — жести се деда Лаза. А зар не видите ова два заврзана? — И он показа руком на »Браник« и »Србобран«. Министар нам ћушка оно што нам је од срца отпало, автономију нашу. И то је њима ни шта. Они виде само да то бива непристојним тоном. Господин министар-председник нека на вуче беле рукавице, па нека ћушка по вољи. Ето тако бране народно право и достојанство »Паје Осмице«. Тако би бар хтели да бране.

— Немате право, деда Лазо! — рече неко.

— Шта кажеш, немам право?!

— Не могу бити обадвоје »Паје Осмице«. Један је Паја Осмица, а други је Паја »Седмица«. Само је тешко одредити који је међу њима — осмица.

— А тако мислиш?! — вели деда Лаза, па и кад излазаше на врата, говорио је о — »Паји Осмици«.

Вести из места и са стране.

Змајева прослава у Бечу.

Срп. акад. друштво „Зора“ у Бечу, како нам јављају, приредило је 16. о. м. комерс у славу 70 годишњег рођендана Змајевог и у спомен 25-годишње смрти Ђуре Јакшића. Свечане говоре држали су Петар Качић филозоф и Душан Тамилцић, филозоф. На концерту су певали друштвени певачи и свирао тамбурашки збор. Сима Ераковић је читао своју приповетку „Поп-Живков вранац.“ Комерс је лепо испао и био добро посећен. Осим Срба — ђака и грађана — био је и леп број словенских гостију.

Нова српска земљорадничка задруга.

Нова српска земљорадничка задруга у Кленку (удружење са неограниченом одговорношћу) основана је. Чланови су: Ђока Стојшић, председник Филип Маринковић заменик; Антоније Апостоловић, пословођа; остали чланови управе: Јоца Цигурски, Тимотије Бранковић и Цвеја Вудраговић.

Наследство новог папе.

Говори се, да је нови папа Пије X. примио ових дана насљедство после свога претходника — маленкост од 40 милијона талијанских лира (круна). „Сиротом“ човеку, као што је он био, добро је дошла та „закрпа“. Новац тај ће се употребити на ширење пропаганде међу неверницима. Благо нама Србима!

Зима и лед.

Од два три дана одједном је јако заладило и одмах су почеле Дунавом да плове ледене санте. Језеро Балатонско и друге воде већ су по све замрзле, да вуку лед из њих и пуне ледедице за лето.

Потонуо брод.

Бродарско друштво „Адрија“ већ је од октобра живо изгледало и трагало за својим несталим бродом „Петефијем“. Сад је и друштво то дошло до уверења да је брод тај пропао. У објави својој износи, како су октобра месеца владале ужасне буре на средоземном мору. Том приликом пропало је више бродова па тако и „Петефи“. Овај се брод био 28. октобра кренуо из Месине према Енглеској, нестало му је тада свака трага и до дан данас није се чуло ништа ни о њему ни о људству на њему. Несумњиво је да је брод тај са целим својим особљем постао жртва буре и запенушених морских вала. На њему је било 6 сфисира и 20 момака, који су пропали.

Бележнички избор у Опаву (Банат)

Ових дана обављен је избор у Опаву општинског бележника и изабран је да рекнемо једногласно Србин орловатски бележник Марко Маркуц. На ово место било је 26 молитеља, од којих су од стране анталфалвског солгабирова 16 припуштени избору. Маркуц је са 32 гласа изабран. О Маркуцу су се пронашали рђави гласови јер је у Орловату самовољно општином управљао, услед чега је дошло до тужбе противу њега и био је дуже време суспендован. Но како смо закључили били да хоћемо Србина за бележника а Маркуц је једини Србин био. Надамо се сад да ће он поред свесних општинских скупштинара бити добар и да неће дати повода да се ми на њега тужимо.

П. Р. Т.

Лекари у Кини.

Позната је ствар, да кинески лекар мора сваки дан у кући где је кућевни лекар, да нађе на одређеном месту новац. Кад тај новац не нађе, знак је да у кући има болесник. Онда је на њега ред да покаже своју мудрост и вештину и све дотле не добија своју дневну плату, догод болесника не излечи. — Колико му болесника умре, мора ноћу горети толико фењера пред његовом кућом. — Тако се прича, да се једном Кинезу разболела боља половина. Он потрчи (ноћу је било), да нађе лекара и јурећи дође пред једну кућу, на којој је било само три фењера. Он позове тога лекара, јер је мислио да је тај најбољи. Кад су пошли кући, упитаће Кинез лекара, од када је у вароши: Од јутрос! Кад Кинез чу, загребе главом без обзира!

Буџет краљевине Србије за 1904.

Државни прорачун расхода у краљевини Србији износи за идућу годину 86 и по милијона динара (круна), а приход 85 милијона 400 хиљада. Према томе се морају створити нови извори за нове приходе, да би се накрмио дефицит од близу један милијон круна.

Банкротство великих новчаних завода у Холандији.

Из Амстердама јављају, да скоро цела Холандија стоји пред банкротством, јер су акције американског челичног труста јако пале. Холандија је имала од прилике до двадесет хиљада тих удеоница, чија је вредност спала на једну петину и још непрестано пада. Досадањи губитак не износи мање него триста милијона форината. Прве посљедице тога биле су, да су попадали стари, велики новчани заводи а пребогати банкари доспели у затвор. По целој јужно, Холандији стање је управо очајно, нарочито је светску трговину задесио велики удар. Власти прикривају право стање и новине још не заузимају становиште у томе. Једино вођа социјалних демократа проговорио је о томе у сабору, указујући, каква ужасна несрећа може да се деси у Холандији, што закон о деоницама није јасан ни потпун и што по њему један или два човека могу да слободно рукују са новцем стотинама и стотинама људи. Устао је и против оснивања швиндлерских новчаних завода, који упропашћују крваво стечене новчиће сиротог народа. Влада је покушала да ствар заглади, али је признала, да тај закон треба из основе променути.

Ужасна несрећа у позоришту.

Као што смо прекјуче брзојавно извештени, десила се ужасна несрећа у америчкој вароши Ирокоа, где је избио ужасан пожар у позоришту приликом једне дечије представе. Што ватра није стаманила то је дим загушио или је притиснуто, погажено и подављено у оној гужви, кад су сви појурили вратима да се избаве. И публике, и свирача па и глумаца је млого страдало. Власт је установила преко 600 мртвих до сада, до 500 рањених и озлеђених, јер је силан свет скакао са галерија кроз прозор па улицу. До сада је сматран као најстрашнији пожар позоришни, кад је изгорео пре 23 године ринг-театар у Бечу. И тамо су силни посетиоци страдали, али овај превазилази све досадање. Више ће дана требати док се откопају рушевине, а без сумње ће се и под њима наћи још која засута лешина.

Чешки универзитет у Моравској.

Немачка сила попушта, али да не буде онако као што треба, хоће се силом да намете нешто, што Чеси ни не траже, наиме, кад им се већ мора дати универзитет у Моравској, да тај универзитет не буде у Брну, него у Кромјерижу (Кремзиру). Кад је сила већ толико попустила, попустиће још мало, а Чеси су својим досадањим радом доказали да су момци и да ће и у тој борби издржати.

Уланski официр као фалзификатор.

Све су новине донеле вест о неком уланском официру у Стоном Београду (некадашњој престоници угарских краљева), који је потписао лажне менице, и онда га нестало. Живио је раскалашно и расипао је новац, па кад више није могао да плати дугове, остало му је: или да се убије, или да насљеди или пак да се — ожени. И он је изабрао ово последње. Т. ј. заљубио се, верио и таст му даде 80 хиљада круна да плати дуг. Он, у место да плати, прокоцка тај новац и проигра на тркама, а своје повериоце да умири, даде им — као што су они и тражили — менице са потписом своје веренице и свог будућег таста. Али — потписи су били лажни! Кад се ствар сазнала, овај ухвати маглу, остави и таста и веренicу и повериоце, да кукају за новцем, да се туже на срећу и оплакују судбину!

Брзојави „Застави.“

Стигли 20. децембра.

Из саборског одбора.

Срем. Карловци. У данашњој седници саборског одбора, донесен је закључак у ствари текелијиног фонда. По томе, „пошто је промењена сврха Текелијине закладе, а без утицаја српског нар. црквн. сабора, и пошто је саб. одбор одговоран за сваки свој поступак сабору, својој савести и везан за закон, то саборски одбор дубоко жали, што се од њега тражи, да изврши решење, које не стоји у складу са автономним уредбама, које су добиле највишу потврду“. Јегро гласи „да се извести угарски министар председник, да ће саборски одбор тек онда моћи поступити у овој ствари, кад у смислу саборског устројства српски народни црквени сабор у овом предлогу одлуку своју донесе и Његово Величанство исту санкционише.“ — Одлука је доста опширна и поткрепљења јаким разлозима. За њу су гласали сви чланови осим патријарха и епископа Митрофана.

Изгреди у војсци.

Будимпешта. „Пешти Напло“ има из Билећа вест, да су се војници, који су ислужили три године, побунили, кад им је одбијена молба, да буду отпуштени. На даљу заповест устручавају се, да врше службу.

Говор Тисин.

Будимпешта. Тиса је у свом говору о новој години указао на ужасну околност, да је сабор немоћан, што се дванајсторици људи свидило, да се играју конвента. Не сме се презати од тога, да се ово страшно и убитачно зло из корена излечи.

Изгорело позориште.

Чикаго. Велика несрећа која се десила услед ужасна пожара у позоришту, сваког дана открива све новије жртве. До сада је у згаришту нађено 700 лешина, а опште је мишлење, да још 200 мора бити изгорелих. Затворен је управитељ и више глумаца.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 31. децембра 1903. Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 60.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·60——8·30 бачка 76—78 кила 7·55—8·—; банатска 75—78 кила 7·50—8·—; сремска 74—78 кила 7·40—7·80 на три месеца унапред. — Нова раж 6·30—6·45—. Јечам 5·50—5·70. — Зоб (овас) 5·35—5·70. — Стари кукуруз 5·50——5·55; нови паритет Будимпешта без гаранције квалитет —·——·—; чинквантин —— 6·10—6·25 Ситна проја ——. — Банатска репица ————, а купусара 10·75—11·25. Лanено семе —·——; кудељно семе —·——. — Нова луцерна детелина —·——; црвена —·——.

Правац (тенденција) 5 пот. скупљи.

Термини по закључку берзе у $^1/_2$5 сати после подне.

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

Потпуна замена за француски коњак

које се може свуда добити јесу марке старе реномирате фабричне фирме

ГРОФА СТЕВАНА КЕГЛЕВИЋА НАСЛЕДНИЦИ

(Grof Keglevich István Utódia).

Централна писарна:

1013 6—6 **Budafok (Promontor).**

Franz Hirmann

фабрика метала

Budapest, VII, Csanyi-utcza 9.

израђује сваковрсне парне справе за водоводе, увађа осветлење, прави шмркове за пиво и вино, ваздушне пумпе за точење пива и сваковрсне металне славине. По наручбини и цртежу лије метални и пакфонске форме за лимаре, табле за натписе и за фирме и све остале у ову струку спадајуће послове тачно, брзо и солидно.

1056 Телефон. — Основано 1880 г. — 3—12

Фабрика тегова (Gewichte) од месинга — на велико.

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од В. Н. Немировића-Данченка.
С руског преводи: Вељко Лукић-Новица.

(Наставак) (48)

Мехтулин држаше се момачки на крилу. Он, као јужњак, немаше те сјеверњачке једноставности. За њих бјеше јуначко дјело — служба, заклетва, обично дјело. Татарин, међутим, сав је горио од неког одушевлења, и данашња ноћ искакаше пред очима његовим у ореолу славе и сјаја. Амед се такође смјешкаше. Душа његова не познаваше страха, и он је о нечем шаптао са Мехтулином, из ког шаптања могоше да разаберу најближи до њих војници, да разговарају о Шамилу и кнезу Хатхуа. Кад већ пођоше приђе Левченко Незамај-Козлу.

— Ваше високо благородије!

— Шта ћеш?

— Реците овим нашим ћелавцима да не будале.

— Каквим ћелавцима?

— А Мехтулину и Ахметки!

— Какви су оне ћелавци? засмија се Незамај-Козел. — Обојица имају чупу.

— Све једно: Азија! Тек наумише да напакосте Шамилу. Само да нама не буде од сметње!

— Но, добро.. Амед.. Мехтулин. Ходите овамо!

Младићи приђоше к часнику. Он ћуташе неко вријеме, незнајући, како да почне.

— А шта сте ви то сканили? запита он Амеда.

— Тако, све којешта, — одговори он околишећи, и не гледајући у часника.

—Којешта овамо, којешта онамо.. Тек оно би могло шкодити нашем важном подузећу!

— Не ће! — засмија се Мехтулин.. Не ће нам шкодити. Обећасмо Нини Степановни да ћемо јој довести шамилова коња.

— Нуто.. Незамај-Казел хтједе рећи „будала“, али се суспреже. — Имате ли, зар, сваки по десетак глава?

Само једну. Али вриједи свака десет! одговори Амед поносно.

— Не ћете је се наносити, дјечаци! Кад свршимо свој посао, онда дао вам Бог среће. Али мир док сте с нама. Шамиловог коња! Није то шала! Разнијеће вас на парчад.

— Видјећемо! — И Мехтулин се засмија, те помисли, како ће се сутра, ако му пође за руком, орити име његово по свима горама од Адиге до Бјелокана, и све брђанке дјевојке почети снијевати о таквом јунаку.

— Знаш шта? окрену се Мехтулин Амеду.

— Но?

— Од ноћас нека смо браћа.

— Драге воље. Од увијек сам те волио. У твојим прсима куца право срце.

Код нас се у таквим случајевима измјењују крстовима. Татарин и Елисујац измјенише се — кинџалима. Амеду неби нимало жао, да даде свој златом и слоновом кости оковани кинџал, за прости Мехтулинов кинџал у кожнатом току. Обојица притискоше кинџале на срце, уста и чело, и затим се чврсто руковаше. Сад би без предомишљања погинули један за другога. Незамај-Козел видјео је све то и домишљаше се у чему је ствар. „Честит народ“ мишљаше он. „Да иду правим путем, далеко би дотјерали.“

Наши прођоше поред предстража.

— Збогом! — испраћаху их војници са предстража. Војници који су лежали на земљи, крстише за њима по ваздуху. Пси осјетише одмах своје и ћутећи, притрчаше им, улагујући им се и турајући своје влажне губице у шаке њихове. Затим легоше опет у траву и, пазећи оштро, загледаше се у ноћну помрчину.

„Еле идемо? помисли Незамај-Козел, али у сам тај час, као да жели да му покаже пут, плану у даљини на узвишици читав сноп ватре, затутње потмуо грохот брдског топа, и звиждећи и трепећи пролеће поврх мале чете усијано жељезно ђуле. — „Гле, јавља се. Овамо те“... осмјехну се Незамај-Козел. Тешког предсјећања нестало, као да га никад и неби. Пред правом опасношћу бјеше он већ миран и весео.

Амед и Мехтулин измашили далеко напријед. Они су морали да даду знак на узбуну, ако спазе што сумњиво. Али горштаци постадоше у пошљедње вријеме и сувише безбрижни. Занос првих јуриша давно се охладио. Сва та маса упаљивог материјала, што га скупи Шамил око тврђе, као да је одвугла. Што је Амед не давно одагнао од Дидојаца стадо оваца, ни мало не утјецаше на поједине одјеле планинских племена, да боље пазе; а велики иман имао је такође свој рачун. У замјену Андијаца, који се вратише у горе, ишчекиваше он Малу Кабарду и Чеченце из најдивљих аула. Табасаран посла му такође своје аманате[1]) као залог, да ће и они скоро доћи у газават. До новог очајног јуриша хтио је да успава Русе. Он узнемириваше посаду ноћном топовском ватром, али се сам и не помицаше. Најиби молише га, да могу у мањим четама нападати на тврђу. Он им дозволи да могу по околним горама и доловима пљачкати ауле мирних горштака и рушити их, али тврђу остављаше на миру. Руси и онако немају од куд да добију појачања. Нико им неће прискочити у помоћ, и пошљедњи ударац, што ће им га он да зада, биће заиста пошљедњи: кобан, ужасан, који све обара Он је хтио, да испуни срца у свију ужасом и одлучио се, да никог од посаде не поштеди. Кад узме тврђу, — повјешаће и постријељати све. Ондје су двије женске, — њих неће дати у плијен, него у ропство. Попа сажећиће жива скупа са заповједником. Нека Руси дуго памте тај суд његов, а у горама порашће само ушљед тога власт и слава иманова.

Због те одлуке Шамилове — да за сад успава браниче старе тврђе, — мала чета, пролазећи кроз стијене и најдаље истурене горштачке околе, не намјери се нигдје на непријатељску стражу. Кад се добровољци примакоше ближе своме циљу, плану са стијене нов сноп ватре, као да се отворише за час капци и указа нечије чудновато око. Ватре су гориле далеко, тек у кабардинским околима. Лезгинци не палише ноћас ватара. А чета иђаше тијано, тијано... толико тијано, да и Амед и Мехтулин, који беху испредњачили, једва разабираху кретање њено по мекој и влажној земљи. Пећина, на којој бјеху иманови топови, увдиваше се с предње стране као гребен, готово усправно, изнад најближег брежуљка. Са друге, стражње, стране наслањаше се она на брежуљак стрмом избочином. Туда су се морали наши успети. Татарин и Елисујац причекаше их.

— Хоћемо ли ми први? запиташе они.

— Један ће остати горе, а други вратиће се да вам каже, колико их је.

— Добро! одобри Незамај-Козел. — Амеде, ти ћеш остати горе, а Мехтулин нека се врати.

Чета стаде. Нечујно пођоше горштаци уз косију ставу. Што су се више примицали врхунцу пећине, све се јаче чула отуд грајa. У први крај могоше мало шта да разаберу. Мехтулин, у кога је био слух оштар, као у свију Татара, разабираше осам гласова. „Ко би то могао да буде! Ако је Кабарда, биће зло.“ Али, баш као намјерно, запјева сад један тобџија тужно и отежући. „Слава Алаху? то су Веденци!“ прошапта Амед.

— Зашто слава Алаху? Веденци су храбри.

— Јест, умију да се бију и да гину. Али зато су рђави стражари. Стој, ја одох к њима, а ти се врати к онима доље.

— Како, к њима? Убићете.

— Знаш нашу брђанску пословицу: „Један Елисујац стрпаће у џеп десет Веденаца. Остали доћи ће сами и ући у џеп.“

Мехтулин почо брзо силазити, а Амед, и не кријући се више, запјева полугласно чеченску пјесму:

„Хеј, за бистром Лабом
коњи држу. Брже у седло!
Ноћ се примакла. Напријед за мном,
Увдени, док је дан.“

[1]) таоци.

Ковац „многи“ Ковац!

може свако без нарочитог знања месечно до **1000** круна поштено и без трошка заслуживати. — Пошаљите одма своју адресу под **Ug. 180.** на Annoncen Abtheilung des **„MERKUR“, Mannheim** (Baden) Postfach 351. 1022 8—50

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду

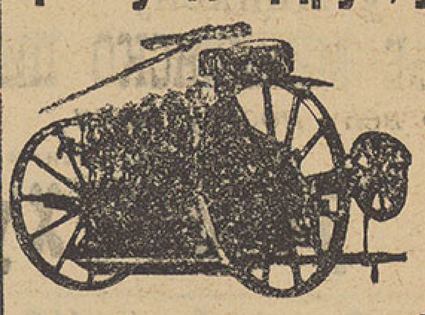

казанџијска улица **бр. 19.** *у сопственој кући.*

ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА пољопривредних машина

и ливница гвожђа и метала.

Препоручује своје сопствене производе машина, особито специјалисте у сејалицама **Columbus-Drill**, патентираним сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.

Сопствени производ **Бензин-Мотора**, који су потпуно усавршени и без икакве опасности, даље Генерално заступништво од сваковрсних **Аутомобила** и **Бензин-Мотора** од швајцарске до данас на гласу најбоље фабрике.

Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 974 8—20

Концесионирано бројем 61076/902.

НОВЧАНЕ ЗАЈМОВЕ могу добити државни, жупанијски варошки чиновници, пензионирци и часници (официри) без икакве предходне награде, јер се провизија тек по пријему новца једаред за свагда има платити. У највише случајева не треба ни јемца; међу тим ако би био јемац потребан и ако би оваковог наћи било са тешкоћама скопчано, могу по жељи ма коме наћи јемца са међусобним јемством.

Позната је ствар да су провинциални чиновници оптерећени са скупим меничним зајмовима, — ко дакле хоће да се опрости тога, са бригом и непријатношћу скопчаног терета, с највећом услугом ћу им конвертирати дуг на једно место без менице тако, да још једну извесну своту на руке исплаћено добије. Будући су ми везе врло угодне, у положају сам, да могу најповољније и највише зајмове за кратко време 10—14 дана израдити.

На пензије, ренте и насљедства набављам зајмове уз облигацију на више година отплате.

Зајмове **на куће, земљу и плацеве** са 4—4½% камате на отплату (амортизацију) од 10—60 год. — Интабулисане зајмове са великом каматом измењујем (конвертирам) на горње зајмове, која се процедура извршује без штемпларине.

Најзад набављам **сваковрсне информације** м какве природе у приватним и трговачким стварим из **на којег дела Европе** верно и савесно по з чудо јефтину цену.

Ко жели даљег тачног и опширног обавештај нека прикључи марку за одговор.

С поштовањем

1012 7—12 **A. Szenes,**

Има се прикључити марка за одговор. pénzkölcsön közvetitő iródája. Budapest, VI. gyár u. 5. I/6.

33—825

На сваком листу водени знак.

Одликовано златном медаљом у Вечу, 1902.

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве

923 16—30

Добија се у главним и специјал. трафикама

Од данас почињући

сваки дан фришко оригинално

МИНХЕНСКО

ПАУЛАНЕР

ПИВО

из пиваре Пауланера А. Г.

САЛВАТОР ПОДРУМА

у Минхену

НАЈБОЉЕ МИНХЕНСКО ПИВО.

За што већу посету моли

с' велепоштовањем

1027 4—6 **Јосиф Хук.**

● Велики „Крах“! ●

НЬУ-ЈОРК и ЛОНДОН не штедише својим производима ни копнене државе Европе. Већ се наша фабрика сребра, која продаје читаву ову количину уз незнатну одштету својих радних сила. Ја сам овлаштен навести овај налог, те достављам сваком следеће предмете уз незнатну своту од само 6 фор. 60 новч и то:

6 финих столних ножева са енгл. дршком,
6 америк. пат. сребрних виљушака у једном комаду,
6 америк. пат. сребрних кашика за супу,
12 америк. патент. сребрних кашика за каву,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење супе,
1 америк. патент. сребрну кашику за вађење млека,
6 енгл. Викторија подложних чинијица,
2 красна свећњака.
1 цедник за чај,
1 фино сипало за шећер.

42 ком. укупно за 6 фор. 60 новч.

Ова 42 предмета стајала су пре 40 ф., док сад стаје само ф. 6·60. Америк. патент. сребро је скроз и скроз бели метал, који 25 година држи лице правог сребра, за што се јамчи. Најбољи је доказ, да овај глас није никаква обмана обвезујем се јавно сваком коме се не допада, без сваке даље препирке уплаћен износ повратити; с тога нека нико не пропусти згоду, да не набави ову красну гарнитуру, која је особито

Красни венчани и пригодни дар

те је потребна у сваком добром кућанству.

Добива се једино код

А. ХИРШБЕРГА

извозно складиште америк. патент. сребра

БЕЧ, *Rembrandstrasse 19.XV.*

Разашиље се уз поузеће или претплату износа.

Прашак за чишћење 10 новч. једино право са овим заштитним знаком

АМЕРИК ПАТЕНТ

ИЗВАДАК ИЗ ПРИЗНАНИЦА.

Молим још једну патент. сребрну гарнитуру послати, пошто сам са првом потпуно задовољан.

Петеренец, п. Дрње, (Хрватска). Иван Хорватић, жупник.

Пошиљку примила, те сам веома задовољна; молим још једну такову гарнитуру за 6. ф. 60 н.

Колошвар. Бароница Банфи.

Пошиљку примио, те сам с истом веома задовољан: па Вас молим да ми још једну такову пошаљете.

Бозовић, (Угарска), Алекс. Керестес. вел. судац.

Примио сам у реду пошиљку и баш свих 42 ком., задовољан у свему, не може бити кориснije. Надам се, да ће и други следовати моме примеру и баш ћу свакога обавестити.

У Столну, 9. листопада 1899.

1072 1—10 Др. Антон Жујовић, жупник.

Изазивају сензацију!

Цене мојих опробаних сатова шаљем и на комад по правим фабричким ценама са гаранцијом и плаћеном поштарином.

Никел ремонтоар систем „Roskopf“ у 36 с. навија се 9 круна. Прави „Roskopf patent“ са пломбом, најбољи сат на свету, место 30 кр. само 15 круна.

Оригинални американски џепни сат „Boston“ са вештачко цизираним заклопцима превученим слојем злата од 14 карата, има три масивна заклопца, акнер конструкције потпуно је попуњена са драгим камењем. Обраћа се пажња, да ови сатови нису имитације, но од дуготрајног и постојаног легираног злата као канав сат од 200 круна а кошта само 16 кр., женски 15 круна.

Сат 8 кар. злато превучен са масивним слојем. Злато од 14 кар., дакле задржава вечито златну боју, са писменом фабричном гаранцијом и нумером сата, тачно регулисан на секунду, трогубо покривен, величине 60 м. м., по каквоћи најфији и тач. регулисан место 120 круна само за 30 круна.

16 кр., 13 кр. **Сатови са шеталицом и свирком** последња су новина на пољу фабрикације сатова. Ови француски миниатурсатови са шеталицом, дуги су 69 с/m., сандуче је од природног ораховог дрвета, најфиније политирано, са богато позлаћеном чаролијском ивицом [Leisten] и са уметнички изрезаним ауфсацом и свира сваки сат најлепше маршеве и игре. Цена са сандуком и паковањем **само 16 круна.** Исти сат без музичног строја, али са стројем за избијање сваког ½ и читавог сата са сандуком и паковањем кошта **само 13 круна.**

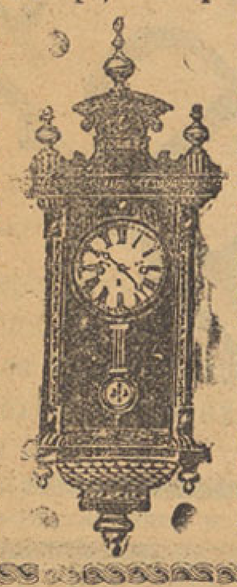

Пошиљке се врше уз доплату са плаћеном поштарином. Богато илустрован ценовник са 600 слика шаље се уз сваку пошиљку. M. Rundbakin, Wien, IX./1 Berggasse 3.

1021 2—

За српске домове најлепши Божићњи поклон.

1 боца од 1½ литре са ликом светитеља и 12 чаша за вино са ликовима Срба песника К 13·50
1 бокал од литре са ликом светитеља и 6 чаша за воду са ликовима Срба песника — К 12·—

На боцама и бокалима могу се добити следећи ликови:

Св. Никола, Св. Јован, Св. Василије, Св. Ђурађ, Ђурђиц, Св. Димитрије, Св. Стеван, Св. Параскева, Св. Архангел Михаил, Св. Лука, Св. Игњатије, Св. Тројица, Српски грб, Срби око гуслара.

Адреса: **Uros Csavits,** Export, Gross-Kikinda. 1062 3—

??? ЗАШТО ???

пате небројени људи без невоље од

КИЛАВОСТИ?

Тражите бесплатно упутство са захвалницама многих од **Dr. Reimanns, Valkenberg** № 360 Holland. Поштарина за писма 25, а дописнице 10 потура. 868 10—13

Ко хоће зајам?

Ко на своје непокретно имање хоће хипотекаран зајам нек се обрати на **Földhitel közvetitő hivatal Budapest VIII. Rákoczi utcza 2. szám.** (Посредовно звање за зајмове на некретнине).

Ово звање посредује (спровађа) зајмове на некретнине, главни му је смер пак, да помогне средњем сталежу и мањим газдама, зато посредује зајмове већ од **1000 круна почевши па на више.**

Ко на већ дигнут свој зајам високу камату плаћа, том ово звање јефтиним зајмом помогне. Ово звање новим зајмом исплаћује предходне дужнике и уз незнатну провизију свршава све послове око новог зајма. Спровађа зајмове на половину вредности накретнина и то на 20, 30, 40 и 50 година. Ако дужник тачно плаћа, зајам му се не може одказати. Напротив он може зајам заводу на делимично ил са свим натраг вратити. 1023

Ово звање за сад посредује зајмове са 4% камата. Коме је дакле зајам потребан нека се са пуним поверењем обрати на нас; ми на просто писмо сваком радо дајемо обавештаја.

8—25 **Траже се заступници на страни.**

Ко тражи зајам има да пошаље грунтовни извод и катастрални поседовни лист.

Десетинама година узима се са изванредним успехом против улога и реуме

КРИГНЕРОВ

РЕПАРАТОР

Законом заштићен.

У болници св. Рока од 136 болесника излечено их је 128 потпуно.

Велика боца 2 круне.
Мала „ 1 круну.
Добија се у апотекама.
Чувајте се подражавања.

За лечење малокрвних, оних који су без апетита, бледих, нервозних и за ојачање слабуњаве деце особито делује **Кригнеров препарат**

ТОКАЈСКО КИНА-ВИНО СА ГВОЖЂЕМ.

Особита својства овога врло укусног пића похваљена су и од земаљског санитетског савета, а препоручило га је и министарство унутр. дела

Велика боца 6·— круна.
Мала „ 3·20 „

Најбоље средство за чишћење лица и лепоту

Особито делује.

AKACIA - CRÉME.

Овај светског гласа крем је сасвим нешкодљив, без олова и живе; полепшава, освежује и подмлађује свако лице.

Законом заштићено.

Одличне даме најрадије употребљавају:

АКАЦИА -крем 2 кр. -пудер 1 к. -сапун 1 к.

Главно стовариште: **Kronen-Apotheke** BUDAPEST, VIII., Kálvin-tér.

Може се добити у апотекама, само треба захтевати Кригнерове препарате. 919 6—20

ПОКЛОН за Божић и Нову Годину

јесте најлепши, једна казета правог француског парфима, сваковрсна мириса из први најчувенији фабрика. Даље мирисавих сапуна за умивање од 60 потура па горе, Лајхнеровог пудера, амер Шампона за прање главе (нарочито за женске) 6 флаша 2 кр. Помаде за косу и лице, воде против опадања косе и т. д.

STEFAN ILIĆ,

Friseur

781 12—52 Wien I. Petersplatz 8.

ДРАЖЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

(пређе Хиле) филијална радња и радионица:

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapest, VI., Theresienring 41.

(ТЕЛЕФОН БР 12—91.)

Препоручујемо припознате најбоље, најсавршеније, најтрајније израђене Дражђанске Бензин-Моторе и локомобиле и моторе за извлачење гаса.

Просто удешавање! 64 одликовања!

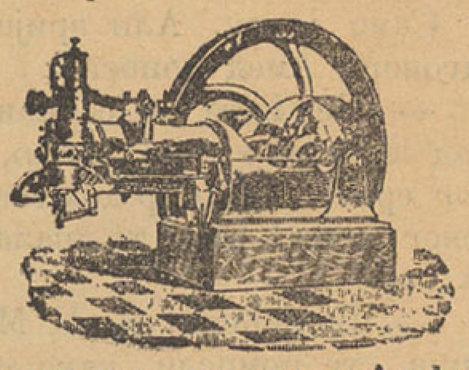

Најјефтинији рад! 8 држ. медаља!

8000 мотора су на највеће задовољство лиферовани!

За удешавање млина, за прекрупу, за коморе с храном, за млекаре, за сечење дрва, за водене пумпе, за вршидбу и за сваки могући економски и индустријски посао најбоља радна снага. — Дражђански мотори су при свакој радној утакмици и на свакој изложби са првом наградом одликована.

Повољни услови за плаћање!

Најшира гаранција!!

Ново! У Будимпешти смо једну главну радионицу под управом једног дражђанског главног монтера са најстручнијим особљем установили. 1058 2—10

„БУРСКА“ ЧЕЛИЧНА КОСА

са жигом **„Бурског коњаника“** је најбоља на свету једино властити разашиљач по целој Европи и Америки је

WINKLER és GRAUER

Kőbánya 15.

Бурска челична коса је за чудо трајна а и врло добро сече (коси). Поштоване читаоце већ у свом интересу упозоравамо, да од никог не купе и не наруче косу, док горње светке фирме не заишту велики илустровани ценовник, који се на захтев сваком франко шаље. Нек сваки дописном картом иште велики ценовник.

Зимски су месеци најудесније наручбине скупљати.

Скупљачима повластице. Потпуна гаранција. Чувајмо се лажних имитација. 1030 2—30

1. ком Транзвалског бријача 1 фор. 50 новч.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадић-ровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.